

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
EVGENI TANČEV
prednesené 19. decembra 2019¹

Vec C-511/17

Györgyné Lintner
proti
UniCredit Bank Hungary Zrt.

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Fővárosi Törvényszék (Súd hlavného mesta Budapešť, Maďarsko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Ochrana spotrebiteľa – Nekalé podmienky – Smernica 93/13/EHS – Článok 4 ods. 1 – Zmluvné podmienky, ktoré sa majú zohľadniť pri posúdení nekalej povahy – Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 – Rozsah preskúmania nekalej povahy podmienok obsiahnutých v spotrebiteľskej zmluve vnútroštátnym súdom *ex offio*“

I. Úvod

1. Prejednávaná vec vychádza z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Fővárosi Törvényszék (Súd hlavného mesta Budapešť, Maďarsko) a ktorý sa týka výkladu smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách². Je súčasťou série vecí, ktoré boli predložené Súdnemu dvoru v súvislosti s maďarským rámcom právnej úpravy zmlúv o spotrebiteľskom úvere v cudzej mene.³

2. Prejednávaná vec však nastoľuje základné otázky týkajúce sa povinnosti vnútroštátneho súdu preskúmať z úradnej moci (*ex offio*) nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách v súlade s judikatúrou Súdného dvora k výkladu smernice 93/13. Po prvé ide o otázku, či sa preskúmanie nekalých podmienok *ex offio* zo strany vnútroštátneho súdu musí vzťahovať na všetky podmienky zmluvy, aj keď sa tieto podmienky netýkajú predmetu žaloby, a po druhé do akej miery má vnútroštátny súd vykonať vyšetrovacie opatrenia *ex offio* s cieľom získať potrebné právne a skutkové okolnosti na vykonanie tohto preskúmania?

3. Prejednávaná vec preto Súdnemu dvoru poskytuje cennú príležitosť, aby rozvinul a spresnil svoju judikatúru týkajúcu sa smernice 93/13, a najmä aby objasnil rozsah povinnosti vnútroštátneho súdu vykonať vyšetrovacie opatrenia *ex offio*, ktoré vyplývajú z prelomového rozsudku vo veci z 9. novembra 2010 vo veci VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659).

¹ Jazyk prednesu: angličtina.

² Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288.

³ Pozri najmä rozsudky z 31. mája 2018, Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367); z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750), a zo 14. marca 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207); pozri tiež návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wahl vo veci Sziber (C-483/16, EU:C:2018:9), návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Tančev vo veci OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:303), a návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wahl vo veci Dunai (C-118/17, EU:C:2018:921).

II. Právny rámec

A. Právo Únie

4. Článok 4 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje:

„Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.“

5. Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

6. Článok 7 ods. 1 smernice 93/13 ďalej stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

B. Maďarské právo

7. Podľa § 3 ods. 2 zákona č. III z roku 1952 o občianskom súdnom konaní (A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, ďalej len „zákon o občianskom súdnom konaní“) uplatniteľného v rozhodnom čase:

„Ak zákon nestanovuje inak, je súd viazaný návrhmi a právnymi stanoviskami predloženými účastníkmi konania. Súd návrhy a právne stanoviská predložené účastníkmi konania nezohľadňuje podľa ich formálneho označenia, ale podľa ich obsahu.“

8. Podľa § 23 ods. 1 písm. k) zákona o občianskom súdnom konaní:

„Do právomoci okresných súdov patria... žaloby o určenie neplatnosti nekalých zmluvných podmienok.“

9. Podľa § 73/A ods. 1 písm. b) zákona o občianskom súdnom konaní:

„Zastupovanie advokátom je povinné... vo veciach patriacich do pôsobnosti okresného súdu ako prvostupňového súdu, a to vo všetkých štádiách konania a takisto v rámci odvolania...“

10. § 213 ods. 1 zákona o občianskom súdnom konaní stanovuje:

„Rozhodnutie obsiahnuté v rozsudku sa musí vzťahovať na všetky návrhy prednesené v rámci danej veci alebo v rámci spojených vecí podľa § 149.“

11. § 215 zákona o občianskom súdnom konaní ďalej stanovuje:

„Rozhodnutie nemôže ísť nad rámec návrhov uvedených v žalobe a protinávruhu. Toto pravidlo platí takisto pre vedľajšie návrhy hlavných návrhov (úroky, poplatky atď.).“

III. Skutkové okolnosti, konanie vo veci samej a prejudiciálne otázky

12. Z návrhu na začatie porejudiciálneho konania vyplýva, že 13. decembra 2007 pani Györgyné Lintnerová ako spotrebiteľka uzavrela s finančnou inštitúciou, spoločnosťou UniCredit Bank Hungary Zrt. (ďalej len „UniCredit Bank Hungary“), úverovú zmluvu, ktorá bola denominovaná vo švajčiarskych frankoch, ale poskytnutá a splatná v maďarských forintoch a zabezpečená hypotékou (ďalej len „zmluva“).⁴

13. Pani Lintnerová sa domnievala, že zmluva obsahovala určité podmienky, ktoré mohli byť považované za nekálne, a preto podala 18. júla 2012 proti spoločnosti UniCredit Bank Hungary žalobu na Fővárosi Törvényszék (Súd hlavného mesta Budapešť, Maďarsko). Pani Lintnerová vo svojej žalobe navrhovala, aby vnútroštátny súd vyhlásil za neplatné ustanovenia 7.2.2, 7.3 a 7.4 zmluvy, podľa ktorých má UniCredit Bank Hungary právo na jednostranné zmeny zmluvy, a aby konštatoval, že tieto ustanovenia sú pre ňu nezáväzné od dátumu uzavretia zmluvy. Na podporu svojej žaloby sa odvolávala najmä na smernicu 93/13.

14. Rozsudkom z 29. augusta 2013 vnútroštátny súd túto žalobu zamietol. Pani Lintnerová podala proti tomuto rozsudku odvolanie.

15. Uznesením z 1. apríla 2014 Fővárosi Ítéltábla (Regionálny odvolací súd hlavného mesta Budapešť, Maďarsko) zrušil tento rozsudok a nariadil vnútroštátnemu súdu, aby vec znovu preskúmal a vydal nové rozhodnutie.

16. Ako je uvedené v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, Fővárosi Ítéltábla (Regionálny odvolací súd hlavného mesta Budapešť) v uznesení okrem iného konštatoval, že účinné uplatnenie smernice 93/13 je možné iba vtedy, ak vnútroštátny súd preskúma *ex offico* celú spornú zmluvu, a v prípade, že pri tejto príležitosti konštatuje, že určité podmienky sú nekalej povahy, musí sa spotrebiteľky opýtať, či má v úmysle takisto namietať proti nekalej povahe iných zmluvných podmienok. Tento súd vychádzal z ustanovení 1, 2, 4, 10.4 a 11.2 zmluvy, ako aj článku 1.8 všeobecných zmluvných podmienok, ktoré sú súčasťou zmluvy, ako aj ustanovení III.13.4, III.18.1. ods. 1, 4 a 5 a III.18.2 písm. j) všeobecných zmluvných podmienok platných pre zmluvy s fyzickými osobami. Posledný uvedený súd nariadil vnútroštátnemu súdu, aby vyzval pani Lintnerovú, aby sa vyjadrila, či chce namietať proti nekalej povahe týchto podmienok alebo iných podmienok zmluvy a či uznáva, že v prípade vyhlásenia neuplatniteľnosti uvedených podmienok, je pre ňu zmluva záväzná.

17. Zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že v rozšírení pôvodnej žaloby z 5. júla 2014 zástupca pani Lintnerovej požiadal vnútroštátny súd, aby okrem neplatnosti podmienok uvedených v pôvodnej žalobe vyhlásil za neplatné všetky podmienky uvedené v uznesení z 1. apríla 2014.

⁴ Je potrebné poznamenať, že definície „spotrebiteľ“ a „predajca alebo dodávateľ“ sú uvedené v článku 2 písm. b) a c) smernice 93/13. S výhradou overenia vnútroštátnym súdom z rozhodnutia posledného uvedeného súdu vyplýva, že situácia v konaní vo veci samej patrí do pôsobnosti smernice 93/13.

18. Uznesením z 26. októbra 2015 vnútroštátny súd vyzval pani Lintnerovú, aby podala návrh na uplatnenie právnych dôsledkov neplatnosti zmluvy v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi, ktoré sa týkajú zmlúv o úvere v cudzej mene, ktoré boli prijaté v roku 2014. Tieto právne predpisy zahŕňajú najmä zákony DH1⁵ a DH2⁶, ktoré obsahujú ustanovenia upravujúce určenie nekalej povahy a dôsledkov, ktoré z toho vyplývajú, pokiaľ ide o podmienky obsiahnuté v týchto zmluvách týkajúce sa právomoci jednostranne meniť a dopĺňať zmluvu v prospech veriteľa (ďalej len „právomoc jednostranne meniť“) a rozdielu medzi nákupnými a predajnými kurzami príslušnej meny („rozdiel medzi výmennými kurzami“).⁷

19. Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že vzhľadom na to, že žalobkyňa výzve nevyhovela, vnútroštátny súd uznesením zo 7. decembra 2015 konanie zastavil. Pani Lintnerová podala proti tomuto uzneseniu odvolanie.

20. Uznesením z 29. marca 2016 Fővárosi Ítéltábla (Regionálny odvolací súd hlavného mesta Budapešť) potvrdil uznesenie vnútroštátneho súdu zo 7. decembra 2015, pokiaľ ide o nekalú povahu ustanovení týkajúcich sa právomoci jednostranných zmien a rozdielu medzi výmennými kurzami, ako sú uvedené v zákonoch DH1 a DH2. Zrušil však toto uznesenie vo zvyšnej časti a nariadil vnútroštátnemu súdu, aby vec znovu preskúmal a vydal nové rozhodnutie. Domnieval sa, že aj keď ustanovenia uvedené v zákonoch DH1 a DH2 už nemôžu byť predmetom súdneho rozhodnutia,⁸ pani Lintnerová naďalej uplatňovala svoje nároky v rozsahu, v akom sa domáhala vyhlásenia nekalej povahy ustanovení uvedených v uznesení z 1. apríla 2014. Preto rozhodol, že vnútroštátny súd musí v rámci opätovného preskúmania meritórne rozhodnúť o zostávajúcej časti návrhov pani Lintnerovej.

21. Z tohto dôvodu vnútroštátny súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania uviedol, že má *ex offico* preskúmať zmluvné podmienky, ktoré pani Lintnerová ako žalobkyňa vo veci samej konajúca prostredníctvom svojho zástupcu nespochybnila v prvostupňovom konaní. Ani v odôvodnení svojej žaloby neuviedla skutočnosti, z ktorých by bolo možné vyvodiť záver, že sa tiež domáhala určenia nekalej povahy podmienok, ktoré uviedol Fővárosi Ítéltábla (Regionálny odvolací súd hlavného mesta Budapešť) v uznesení z 1. apríla 2014.

22. Vzhľadom na judikatúru Súdneho dvora⁹ sa vnútroštátny súd domnieva, že z hľadiska správneho výkladu smernice 93/13 nie je zjavné, do akej miery je vnútroštátny súd *ex offico* povinný preskúmať, či každé ustanovenie zmluvy je nekalej povahy, a do akej miery je súd pri tomto preskúmaní viazaný návrhmi žalobcu, ak sa berie do úvahy, že podľa maďarského práva v prípadoch, ako je prípad v prejednávanej veci, v ktorých sa žalobca domáha vyhlásenia neplatnosti nekalých zmluvných podmienok, je povinné právne zastúpenie.

5 A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (zákon XXXVIII z roku 2014, ktorý upravuje osobitné záležitosti týkajúce sa rozhodnutia Kúria (Najvyšší súd, Maďarsko) o zachovaní jednotnosti zákona o úverových zmluvách uzatvorených finančnými inštitúciami so spotrebiteľmi „ďalej len zákon DH1“).

6 A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (zákon XL z roku 2014 o predpisoch týkajúcich sa zúčtovania uvedených v zákone XXXVIII z roku 2014, ktorým sa upravujú osobitné záležitosti týkajúce sa rozhodnutia Kúria (Najvyšší súd, Maďarsko) o zabezpečení jednotnosti zákona o úverových zmluvách uzatvorených finančnými inštitúciami so spotrebiteľmi a iné ustanovenia „ďalej len zákon DH2“).

7 V tejto súvislosti pozri rozsudky z 31. mája 2018, Sziber (C-483/16, EU:C:2018:367); z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750), a 14. marca 2019, Dunai (C-118/17, EU:C:2019:207).

8 Aj keď to nebolo uvedené v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, je možné predpokladať, že tak, ako je to uvedené v pripomienkach maďarskej vlády, zákon DH1 kvalifikoval ako zneužitie *ex lege* ustanovenia týkajúce sa právomoci jednostranných zmien a rozdielov vo výmenných kurzoch, teda posúdenie týchto ustanovení súdom už nebolo potrebné. Pozri poznámku pod čiarou 7 vyššie.

9 Vnútroštátny súd odkazuje na rozsudky zo 4. júna 2009, Pannon (C-243/08, EU:C:2009:350), a z 21. februára 2013, Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, C-472/11, EU:C:2013:88).

23. Za týchto okolností sa Fővárosi Törvényszék (Súd hlavného mesta Budapešť) rozhodol prerušiť konanie vo veci samej a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

- „1. Má sa článok 6 ods. 1 [smernice 93/13] – aj vzhľadom na vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá stanovuje povinné zastupovanie v konaní pred súdmi – vykladať v tom zmysle, že každá zmluvná podmienka musí byť z hľadiska jej možnej kvalifikácie ako nekalej posudzovaná individuálne, a to bez ohľadu na otázku, či je na účely rozhodnutia o žalobnom návrhu skutočne potrebné zaoberať sa všetkými zmluvnými ustanoveniami?
2. Alebo sa má článok 6 ods. 1 [smernice 93/13] na rozdiel od toho, čo bolo uvedené v prvej otázke, vykladať v tom zmysle, že na to, aby sa dospelo k záveru, že ide o nekalú podmienku, na ktorej sa zakladá žalobný návrh, treba posúdiť všetky ostatné zmluvné ustanovenia?
3. Môže kladná odpoveď na druhú otázku znamenať, že nekalú povahu predmetnej podmienky možno preukázať len po posúdení celej zmluvy, to znamená, že nekalú povahu jednotlivých prvkov danej zmluvy nemožno posudzovať samostatne a nezávisle od zmluvnej podmienky napadnutej žalobou?“

IV. Konanie na Súdnom dvore

24. V návrhu na začatie prejudiciálneho konania Fővárosi Törvényszék (Súd hlavného mesta Budapešť) uviedol, že Fővárosi Ítéltábla (Regionálny odvolací súd hlavného mesta Budapešť) podal návrh na začatie prejudiciálneho konania vo veci C-51/17, OTP Bank a OTP Faktoring, ktorého piata otázka je relevantná pre otázky položené v prejednávanej veci. Vnútroštátny súd preto požiadal Súdny dvor o spojenie oboch vecí.

25. Rozhodnutím predsedu Súdneho dvora bola prejednávaná vec prerušená až do vyhlásenia rozsudku z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750).

26. Po tom, čo Súdny dvor upozornil vnútroštátny súd na tento rozsudok, opýtal sa ho, či trvá na svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Vnútroštátny súd odpovedal kladne 16. októbra 2018.

27. UniCredit Bank Hungary, maďarská vláda a Európska komisia predložili Súdnemu dvoru písomné pripomienky. Títo účastníci konania sa zúčastnili aj na pojednávaní, ktoré sa konalo 19. septembra 2019.

V. Zhrnutie pripomienok účastníkov konania

28. UniCredit Bank Hungary tvrdí, že na všetky tri položené otázky je potrebné odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 neukladá vnútroštátnym súdom povinnosť preskúmať *ex offico* nekalú povahu zmluvných podmienok, ktoré neboli napadnuté spotrebiteľom a ktoré sa netýkajú zmluvných podmienok, na ktoré sa vzťahuje žaloba. Ako uviedol Súdny dvor v odpovedi na piatu otázku položenú vo veciach OTP Bank a OTP Faktoring¹⁰, vnútroštátny súd musí preskúmať nekalé podmienky *ex offico* iba vtedy, ak má na tento účel potrebné právne a skutkové okolnosti a ak je dotknutá zmluvná podmienka relevantná pre rozhodnutie o žalobe a má s ňou materiálnu a logickú súvislosť. Pokiaľ súd na základe spisu zistí možnú nekalú povahu, na ktorú sa nevzťahujú žalobné návrhy, ale súvisiacu s nimi, musí zabezpečiť, aby táto nekalá podmienka nezaväzovala spotrebiteľa, avšak preskúmanie *ex offico* by sa nemalo vzťahovať na celú zmluvu, pokiaľ to žalobca nenavrhuje a spočíva v hľadaní podmienok, ktoré by sa mohli považovať za nekalé.

¹⁰ UniCredit Bank Hungary odkazuje na rozsudok OTP Bank a OTP Faktoring z 20. septembra 2018 (C-51/17, EU:C:2018:303, body 90 a 91).

29. Podľa UniCredit Bank Hungary je toto stanovisko v súlade so zásadami rovnocennosti a efektívnosti, pretože súd nie je na základe vnútroštátneho práva oprávnený skúmať *ex offo* podmienky, ktoré nie sú potrebné na rozhodnutie o žalobe, a spotrebiteľovi sa v neskoršom konaní nebráni v tom, aby sponchybnil nekalú povahu podmienky, ktorá nie je preskúmaná v predmetnom spore.¹¹ Okrem toho Súdny dvor nikdy nerozhodol v prospech povinnosti vykonať neobmedzené preskúmanie *ex offo*¹² a ako táto spoločnosť zdôraznila na pojednávaní, povinnosť preskúmať *ex offo* všetky zmluvné podmienky by viedla k neistote v predmete sporu a znamenala by, že rozhodnutie súdu by nadobudlo autoritu *res judicata* vo vzťahu k celej zmluve, a teda iný súd by sa od takého rozhodnutia nemohol odchýliť ani túto zmluvu preskúmať.

30. Maďarská vláda tvrdí, že na prvú otázku je potrebné odpovedať záporne. Vnútroštátny súd nie je povinný skúmať, či každá zmluvná podmienka môže byť samostatne považovaná za nekalú. Pri podmienkach, ktorých nekalej povahy sa účastníci konania nedovoľovali, musí súd preskúmať *ex offo* podmienky, ktorých nekalú povahu je možné jednoznačne preukázať na základe dostupných dôkazov. Tento prístup zohľadňuje jednak dispozičnú zásadu, ako aj zásadu ochrany spotrebiteľských záujmov, poskytuje riešenie, ktoré je v súlade s týmito dvoma zásadami aj s judikatúrou Únie, podľa ktorej je preskúmanie nekalej podmienky *ex offo* podmienené tým, že sú k dispozícii právne a skutkové okolnosti nevyhnutné na tento účel.

31. Maďarská vláda tvrdí, že na základe judikatúry Súdneho dvora,¹³ pokiaľ ide o preskúmanie *ex offo*, nie je rozhodujúce, či je spotrebiteľ zastúpený advokátom. Okrem toho, ak preskúmanie dôkazov na základe dôkazných návrhov účastníkov konania pri zohľadnení žaloby a vyjadrenia žalovaného jasne vedie k záveru, že podmienka, na ktorú sa účastníci konania odvolávajú, je nekalej povahy, súd musí *ex offo* vyhlásiť jej nekalú povahu, avšak ak súd nemá na tento účel potrebné právne a skutkové okolnosti, nemôže tak urobiť, pretože nie je možné *ex offo* navrhnúť dôkazy. Ako maďarská vláda uviedla na pojednávaní, judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa povinnosti vnútroštátneho súdu *ex offo* vykonať vyšetrovacie opatrenia je spojená s pôsobnosťou smernice 93/13 a v prípade, ak existujú náznaky, že podmienka môže byť nekalej povahy, ale súd potrebuje ďalšie dôkazy, aby si v tejto veci vytvoril názor, maďarské právo stanovuje, že súd o tejto možnosti informuje účastníkov konania, a spotrebiteľ tak môže rozšíriť svoju žalobu a predložiť príslušnú dokumentáciu do spisu.

32. Na podporu svojho tvrdenia maďarská vláda odkazuje na niektoré stanoviská Kúria (Najvyšší súd, Maďarsko),¹⁴ z ktorých konkrétne vyplýva, že pokiaľ súd musí preskúmať *ex offo* nekalú povahu určitej podmienky, musí umožniť účastníkom konania, aby predložili pripomienky k tomuto bodu, aby sa predišlo „prekvapujúcim rozsudkom“, ktoré účastníci konania neočakávali. Maďarská vláda tiež upozorňuje na súhrnné stanovisko skupiny pre analýzu judikatúry Kúria o nekalých podmienkach v úverových zmluvách,¹⁵ podľa ktorého okrem iného v žalobách spotrebiteľov o určenie neplatnosti nekalých podmienok musí súd podľa práva Únie z podmienok, ktoré spotrebiteľ nenamietal, overiť iba tie, ktoré sú nevyhnutné na výklad ustanovení potrebných na posúdenie žaloby alebo vyjadrenia žalovaného alebo tie, ktoré môžu ovplyvniť uplatnenie týchto ustanovení, a podľa ktorého pri určovaní, či sú tieto podmienky nekalej povahy, súd nemôže rozhodnúť nad rámec skutočností zistených na základe dôkazných návrhov účastníkov konania, verejne dostupných alebo všeobecne známych skutočností.

11 UniCredit Bank Hungary odkazuje na rozsudok Bank Primus z 26. januára 2017 (C-421/14, EU:C:2016:69, bod 52).

12 UniCredit Bank Hungary odkazuje najmä na rozsudky z 9. novembra 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659); zo 14. júna 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349); z 21. februára 2013, Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88), a z 30. mája 2013, Jórös (C-397/11, EU:C:2013:340).

13 Maďarská vláda sa odvoláva najmä na rozsudky zo 4. júna 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350); z 21. februára 2013, Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88), a z 30. mája 2013, Jórös (C-97/11, EU:C:2013:340).

14 Maďarská vláda odkazuje na stanovisko 1/2005 (VI. 15.) PK a stanovisko 2/2010 (VI. 28.) PK Kúria (Najvyšší súd, Maďarsko).

15 „Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazhatósága kölcsönszerződéseknél” („Uplatniteľnosť právnych dôsledkov neplatnosti pri zmluvách o spotrebiteľskom úvere“), 2015, dostupné na internetovej stránke https://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeny_i.pdf.

33. Maďarská vláda tvrdí, že na druhú otázku je potrebné odpovedať v tom zmysle, že zo smernice 93/13 a z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že na účely posúdenia, či je podmienka, o ktorú sa opiera žaloba, nekalej povahy, je potrebné preskúmať aj všetky ostatné podmienky zmluvy. V priebehu tohto preskúmania môže vnútroštátny súd *ex offico* vyhlásiť nekalú povahu určitých podmienok zmluvy, na ktoré sa spotrebiteľ neodvolával. Vnútroštátny súd však môže *ex offico* vzniesť nekalú povahu iba tých podmienok, pre ktoré má na tento účel nevyhnutné právne a skutkové okolnosti.

34. Maďarská vláda podobne zastáva názor, že na tretiu otázku je potrebné odpovedať kladne, teda, že ak sa preskúmanie vykoná v medziach žaloby a vnútroštátny súd rozhodne na základe právnych a skutkových okolností, ktoré má k dispozícii, že zmluvná podmienka je jasne a zjavne nekalej povahy, musí to *ex offico* zohľadniť, aj keď sa na to účastníci konania neodvolávali.

35. Komisia tvrdí, že Súdny dvor by mal na všetky tri otázky v ich spojení odpovedať tak, že článok 4 ods. 1 a článok 6 ods. 1 smernice 93/13 treba vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd, ktorý má rozhodnúť o nekalej povahe podmienok v zmluvách uzavretých so spotrebiteľmi, má pri posudzovaní týchto podmienok zohľadniť okolnosti zmluvy a všetky jej ostatné podmienky a po zohľadnení týchto faktorov rozhodnúť o nekalej povahe zmluvnej podmienky alebo zabezpečiť, aby mohla zmluva naďalej existovať bez tejto nekalej podmienky. Povinnosť vnútroštátneho súdu *ex offico* preskúmať nekalú povahu zmluvných podmienok patriacich do pôsobnosti smernice 93/13 nesiahá tak ďaleko a nevyžaduje, aby vnútroštátny súd preskúmal nekalú povahu každej jednotlivej zmluvnej podmienky, ak si to spotrebiteľ nepraje, pod podmienkou, že spotrebiteľ na základe vnútroštátneho procesného práva, najmä na základe prekážky *res judicata*, nestratí svoje právo napadnúť ďalšou žalobou podmienky, ktoré neboli uvádzané v konaní vo veci samej.

36. Komisia s odkazom na judikatúru Súdneho dvora¹⁶ tvrdí, že aj keď článok 4 ods. 1 a článok 6 ods. 1 smernice 93/13 nevyžadujú od vnútroštátneho súdu, aby pri celkovom posúdení zmluvy individuálne preskúmal každú z podmienok, ak v priebehu tohto posúdenia súd zistí iné podmienky, ktoré môžu byť považované za nekalé, musí to oznámiť účastníkom konania a vyzvať spotrebiteľa, aby upravil žalobu tak, aby sa zabezpečila účinnosť článku 6 ods. 1 smernice 93/13. Žalobcov návrh predstavuje vymedzenie preskúmania *ex offico* zo strany súdu podľa smernice 93/13 a pre úroveň ochrany zaručenú touto smernicou nie je relevantné, či je spotrebiteľ zastúpený advokátom. Ako uviedla Komisia na pojednávaní, súd musí preskúmať *ex offico* všetky podmienky, pri ktorých existuje podozrenie, že sú nekalé, ak má k dispozícii právne a skutkové okolnosti, a je tiež povinný v zmysle judikatúry Súdneho dvora¹⁷ vykonať vyšetrovacie opatrenia *ex offico*, v rámci ktorých môže požiadať účastníkov konania o predloženie relevantných písomných dôkazov, aby mohol rozhodnúť, či je predmetná podmienka nekalej povahy.

VI. Analýza

37. Moja analýza je rozdelená na dve časti. Najprv sa v časti A budem venovať prvej otázke, pretože sa týka rozsahu povinnosti vnútroštátneho súdu preskúmať *ex offico* nekalú povahu zmluvných podmienok podľa článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13. Následne preskúmam v časti B druhú a tretiu otázku spoločne, pretože sa tiež týkajú posúdenia nekalej povahy zmluvnej podmienky vnútroštátnym súdom podľa článku 4 ods. 1 smernice 93/13.

¹⁶ Komisia odkazuje najmä na rozsudky zo 4. júna 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350); zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164), a z 21. apríla 2016 Radlinger a Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283).

¹⁷ Komisia odkazuje na rozsudky z 9. novembra 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659), a z 21. februára 2013 Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88).

A. K prvej otázke

38. Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či je vnútroštátny súd povinný podľa článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13 preskúmať *ex offio* nekalú povahu všetkých zmluvných podmienok aj v prípade, ak nie sú nevyhnutné pre rozhodnutie o nárokoch účastníkov konania v spore, so zreteľom na zásady občianskeho procesného práva, akými sú dispozičná zásada a zásada, že súd nemôže prekročiť rámec predmetu sporu (*ne ultra petita*) spolu s právnymi predpismi maďarského práva týkajúcimi sa právneho zastúpenia (pozri body 7 až 11 vyššie).

39. Dospel som k záveru, že podľa článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13 je vnútroštátny súd povinný preskúmať *ex offio* nekalú povahu zmluvných podmienok, ktoré sa týkajú predmetu sporu a majú súvislosť s právnymi alebo skutkovými okolnosťami v spise.

40. S cieľom odpovedať na otázku sa najskôr budem zaoberať rozsahom povinnosti vnútroštátneho súdu vykonať *ex offio* preskúmanie nekalých podmienok. Ďalej preskúmam rozsah povinnosti vnútroštátneho súdu vykonať *ex offio* vyšetrovacie opatrenia. Nakoniec sa budem venovať potenciálnej dôležitosti toho, či spotrebiteľ má alebo nemá právne zastúpenie.

1. Rozsah preskúmania nekalých podmienok *ex offio*

41. Na úvod je potrebné poznamenať, že prvá otázka položená v prejednávanej veci ešte nebola prejednávaná v judikatúre Súdneho dvora. Ako uviedla v pripomienkach UniCredit Bank Hungary, v doterajšej judikatúre Súdneho dvora týkajúcej sa *ex offio* preskúmania nekalých podmienok zo strany vnútroštátneho súdu podľa smernice 93/13 sa vo všeobecnosti nepochybovalo o tom, že predmetné zmluvné podmienky sú základom žalobných návrhov alebo boli predmetom sporu pred vnútroštátnym súdom.¹⁸

42. Súdny dvor sa v rozsudku OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750) zaoberal aj inou otázkou. Svojou piatou otázkou¹⁹ sa vnútroštátny súd pýtal, či môže *ex offio* vzhľadom na dispozičnú zásadu preskúmať nekalú povahu zmluvných podmienok, na ktoré sa spotrebiteľ v postavení žalobcu vo svojej žalobe neodvolával. Súdny dvor vo svojom rozsudku²⁰ konštatoval, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že vyžadujú, aby vnútroštátny súd preskúmal *ex offio*, aj namiesto spotrebiteľa v postavení žalobcu, nekalú povahu zmluvnej podmienky za predpokladu, že súd má k dispozícii právne a skutkové okolnosti potrebné na tento účel. Aj keď je rozsudok OTP Bank a OTP Faktoring v prejednávanej veci relevantný, nezaoberal sa tým, v akom rozsahu sa preskúmanie nekalých podmienok vnútroštátnym súdom *ex offio* vzťahuje na všetky podmienky zmluvy.

¹⁸ Pozri napríklad rozsudky z 9. novembra 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, najmä body 49, 52 a 56); z 30. mája 2013, Jörös (C-397/11, EU:C:2013:340, najmä body 15 až 17, 21 a 23), a zo 17. mája 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, EU:C:2018:320, bod 30).

¹⁹ Pozri rozsudok z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, body 33 a 34)

²⁰ Pozri rozsudok z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, body 84 to 91).

43. Všeobecne možno povedať, že dispozičná zásada je základnou zásadou občianskeho súdneho konania v členských štátoch, ktorá má osobitný význam pre spotrebiteľské žaloby pred vnútroštátnymi súdmi.²¹ Podľa tejto zásady prináleží stranám, aby začali konanie, alebo ho ukončili, a určili jeho predmet, a preto súd nemôže ísť ďalej ako tento predmet sporu (*ne ultra petita*).²²

44. V tejto súvislosti možno konštatovať, že judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa *ex offo* preskúmania nekalých podmienok zo strany vnútroštátneho súdu podľa článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13 ovplyvňuje uplatnenie dispozičnej zásady v tom zmysle, že vnútroštátny súd má zohrávať *ex offo* aktívnu úlohu pri namietaní nekalej povahy podmienok v spotrebiteľských zmluvách, hoci by to malo za následok, že podľa vnútroštátneho procesného práva by súd prekročil rámec sporu vymedzeného stranami.²³

45. Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 vyžaduje, aby členské štáty zabezpečili, že nekalé podmienky nie sú pre spotrebiteľov záväzné,²⁴ zatiaľ čo podľa článku 7 ods. 1 tejto smernice v spojení s jej dvadsiatym štvrtým odôvodnením členské štáty majú povinnosť zabezpečiť primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzavretých so spotrebiteľmi.²⁵ Keďže tieto ustanovenia viedli k rozsiahlej judikatúre,²⁶ uvediem uplatniteľné zásady vyplývajúce z tejto judikatúry, ktoré sa najviac týkajú mojej analýzy prejednávanej veci.

21 Pozri v tom zmysle správu vypracovanú konzorciom európskych univerzít na čele s Inštitútom Maxa Plancka pre procesné právo v Luxembursku a zadanú Európskou Komisiou, „An evaluation study of national procedural laws and practices in terms of their impact on the free circulation of judges and on the equivalence and effectiveness of the procedural protection of consumers under EU consumer law“, JUST/2014/RCON/PR/CIVI/0082, Strand 2, Procedural Protection for Consumers, jún 2017 („Hodnotiaca šúdiá“), body 289 až 295. Môže byť užitočné poznamenať, že táto zásada je vyjadrená v rôznych jazykových verziách, napríklad v holandskej („lijdelijkheidsbeginsel“), francúzskej („principe dispositif“), nemeckej („Dispositionsgrundsatz“), maďarskej („rendelkezési elv“) a španielskej verzii („principio dispositivo“).

22 Pozri napríklad rozsudok Hochtiel zo 7. augusta 2018 (C-300/17, EU:C:2018:635, bod 52 a tam citovaná judikatúra); návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Ruiz-Jarabo Colomer vo veci Vedral/ÚHVT (C-106/03 P, EU:C:2004:457, body 28 až 30); návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Duarte Hueros (C-32/12, EU:C:2013:128, bod 32), a návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci British Airways/Komiszia (C-122/16 P, EU:C:2017:406, body 84 a 85), v ktorých sa uvádza, že zásada *ne ultra petita* je nerozlučne spätá s dispozičnou zásadou.

23 Pozri napríklad BEKA, A.: *The Active Role of Courts in Consumer Litigation: Applying EU Law of the National Courts' Own Motion*. Intersentia, 2018, s. 123 – 125 a tam uvedené citácie. Ako Súdny dvor pripustil v rozsudku zo 7. júna 2007, van der Weerd a i. (C-222/05 až C-225/05, EU:C:2007:318, bod 40), týkajúceho sa uplatnenia práva Únie vnútroštátnymi súdmi *ex offo*, prístup Súdneho dvora v oblasti práva Únie vo veciach ochrany spotrebiteľa, a najmä smernice 93/13 sa líši od prístupu prijatého v zmysle judikatúry vyplývajúcej z rozsudku zo 14. decembra 1995, van Schijndel a van Veen (C-430/93 a C-431/93, EU:C:1995:441). Pre podrobnú diskusiu pozri napríklad BEKA, A., tamže, kapitola 2; HARTKAMP, A. a kol. (ed.): *Cases, Materials and Text on European Law and Private Law*. Hart, 2017, kapitola 7.

24 Pozri napríklad rozsudky z 26. januára 2017, Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, body 41 a 42), a zo 17. mája 2018, Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, EU:C:2018:320, body 27 a 35). Súdny dvor uviedol, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 je kogentným ustanovením, ktoré musí byť považované za ustanovenie rovnocenné s vnútroštátnymi pravidlami, ktoré majú v rámci vnútroštátneho právneho poriadku právnu silu noriem verejného poriadku.

25 Pozri napríklad rozsudky z 30. apríla 2014, Kásler a Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282, bod 78), a z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, bod 86).

26 Všeobecne pozri napríklad oznámenie Komisie, usmernenie k výkladu a uplatňovaniu smernice Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. EÚ C 323, 2019, s. 4) (ďalej len „oznámenie Komisie“), oddiel 5. Ako je v ňom uvedené, popri judikatúre upravujúcej *ex offo* preskúmanie nekalých podmienok zo strany vnútroštátneho súdu podľa smernice 93/13 existuje významná judikatúra týkajúca sa jeho uplatnenia v kontexte rôznych vnútroštátnych procesných pravidiel zahŕňajúca posúdenie ich zlučiteľnosti so zásadami, že tieto pravidlá nesmú byť menej výhodné než pravidlá upravujúce problematiku obdobných vnútroštátnych súdnych žalôb (zásada rovnocennosti), a nesmú v praxi znemožňovať alebo nadmerne sťažovať výkon práv priznaných právom Únie (zásada efektivity) spolu so zásadou účinnej súdnej ochrany zaručenou právom Únie.

46. Súdny dvor, od svojho prvotného rozsudku vo veci Océano Grupo Editorial a Salvat Editores²⁷ konštatoval, že systém ochrany spotrebiteľa vytvorený smernicou 93/13 vychádza z toho, že spotrebiteľ sa v porovnaní s podnikateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred podnikateľom bez toho, aby mohol ovplyvniť ich obsah.²⁸ S cieľom zabezpečiť ochranu uvedenú v smernici 93/13, môže byť nerovný stav medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom kompenzovaný iba pozitívnym zásahom, nezávislým od samotných zmluvných strán.²⁹

47. V kontexte týchto úvah Súdny dvor konštatoval, že vnútroštátny súd má pri výkone funkcií v zmysle smernice 93/13 *ex officio* posúdiť nekalú povahu zmluvnej podmienky, a tým odstrániť nerovnováhu medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom.³⁰ Túto povinnosť vnútroštátneho súdu je potrebné považovať za nevyhnutnú na zabezpečenie účinnej ochrany spotrebiteľa, a to najmä vzhľadom na nezanedbateľné nebezpečenstvo, že tento spotrebiteľ o svojich právach nevie, alebo má ťažkosti s ich uplatnením.³¹

48. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že Súdny dvor už od rozsudku Pannon³² jasne uznáva, že na rozdiel od právomoci, povinnosť vnútroštátneho súdu preskúmať *ex officio* nekalú povahu zmluvných podmienok podľa smernice 93/13 je podmienená tým, že vnútroštátny súd je oboznámený s právnymi a so skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel.³³ Ak tieto okolnosti nemá k dispozícii, vnútroštátny súd nemôže preskúmať, či je zmluvná podmienka podľa tejto smernice nekalej povahy.³⁴

49. V prejednávanej veci sa domnievam, že na základe predchádzajúcej judikatúry, a najmä podmienky, že vnútroštátny súd musí mať na vykonanie posúdenia *ex officio* k dispozícii potrebné právne a skutkové okolnosti, rozsah povinnosti vnútroštátneho súdu preskúmať *ex officio* nekalé podmienky podľa smernice 93/13 sa vzťahuje iba na zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú predmetu sporu a súvisia s právnymi alebo skutkovými okolnosťami v spise.

50. Tento navrhovaný prístup je možné považovať za rešpektujúci dispozičnú zásadu, pretože nepresahuje rámec sporu stanovený účastníkmi konania. Ako uviedol jeden komentátor: „Aj keď je prejednávací zásada (podľa ktorej patrí vymedzenie predmetu sporu účastníkom konania) *zmiernená* na účely vyváženia prirodzenej nerovnosti účastníkov konania neznamená to, že sa tým v konaní v spotrebiteľských veciach má uplatniť vyšetrovací zásada. Požiadavka na zachovanie skutkového vymedzenia sporu je ‚hranica‘, ktorú súdy nesmú prekročiť.“³⁵

27 Pozri rozsudok z 27. júna 2000 (C-240/98 až C-244/98, EU:C:2000:346, body 25 až 29).

28 Pozri napríklad rozsudok z 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia (C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 49 a citovaná judikatúra).

29 Pozri napríklad rozsudok zo 17. mája 2018, Karel de Grote – Hogeschool, Katholieke Hogeschool Antwerpen (C-147/16, EU:C:2018:320, bod 28 a citovaná judikatúra). V tejto súvislosti Súdny dvor rozhodol, že hoci smernica 93/13 ukladá vnútroštátnemu súdu povinnosť konať aktívne v prospech spotrebiteľa, neznamená to, že súd musí v plnej miere nahradiť úplnú nečinnosť dotknutého spotrebiteľa. Pozri napríklad rozsudok z 1. októbra 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637, bod 62 a citovaná judikatúra). V prejednávanej veci môžu existovať nezrovnalosti medzi spisom predloženým Súdnemu dvoru a pripomienkami niektorých účastníkov konania, najmä tvrdenie, že právne predpisy DH1 a DH2 boli dôvodom, pre ktorý vnútroštátny súd ukončil nové konanie (pozri body 17 až 20 vyššie) sa zdá byť v rozpore s pripomienkami spoločnosti UniCredit Bank Hungary na pojednávaní v tom zmysle, že pani Lintnerová neodpovedala na výzvu vnútroštátneho súdu, aby uviedla, ktoré podmienky chce napadnúť z dôvodu ich nekalej povahy. Vzhľadom na to, že tieto záležitosti patria do právomoci vnútroštátneho súdu, nebudem sa nimi ďalej zaoberať.

30 Pozri napríklad rozsudok z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, bod 87 a tam citovaná judikatúra).

31 Pozri napríklad rozsudok z 20. septembra 2018, OTP Bank a OTP Faktoring (C-51/17, EU:C:2018:750, bod 88 a tam citovaná judikatúra).

32 Rozsudok zo 4. júna 2009, Pannon GSM (C-243/08, EU:C:2009:350, body 32 a 35); pozri v tejto súvislosti tiež rozsudok z 28. júla 2016, Tomášová (C-168/15, EU:C:2016:602, body 28 až 31).

33 Pozri napríklad rozsudky zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, bod 46), a z 30. mája 2013, Jörös (C-397/11, EU:C:2013:340, bod 28).

34 V tejto súvislosti pozri rozsudok z 13. septembra 2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, bod 47), a uznesenie z 28. novembra 2018, PKO Bank Polski (C-632/17, EU:C:2018:963, bod 38).

35 Beka (pozri poznámku pod čiarou 23), s. 77 a 192.

51. Ako naopak uviedli všetci účastníci konania vo svojich pripomienkach v tejto veci, prístup, podľa ktorého je vnútroštátny súd povinný vykonať neobmedzené preskúmanie nekalej povahy zmluvných podmienok podľa smernice 93/13 *ex offio*, by bol v rozpore so základnými zásadami občianskeho procesného práva členských štátov, vrátane dispozičnej zásady a zásady, že súd nemôže rozhodnúť *ultra petita*.

52. Tento navrhovaný prístup zároveň zabezpečuje systém ochrany, z ktorého vychádza smernica 93/13, a aktívnu úlohu vnútroštátneho súdu pri namietaní *ex offio* nekalej povahy podmienky, ktorá nebola spochybnená spotrebiteľom, v nadväznosti na judikatúru Súdneho dvora uvedenú v bodoch 46 a 47 vyššie.³⁶

53. Tento navrhovaný prístup je zrejme tiež v súlade s judikatúrou a praxou niektorých členských štátov.³⁷ Napríklad vo Francúzsku majú súdy povinnosť zrušiť nekalé podmienky v spotrebiteľských veciach, ak nekalá povaha vyplýva z okolností sporu.³⁸ V Holandsku Hoge Raad (Najvyšší súd, Holandsko) vo svojom rozsudku Heesakkers/Voets³⁹ konštatoval, že pokiaľ má súd potrebné skutkové a právne informácie pre podozrenie, že nejaká dohoda patrí do pôsobnosti smernice 93/13 a obsahuje podmienku, ktorá je nekalá vo vyššie uvedenom zmysle, mal by vec preskúmať, aj keď sa žaloba alebo vyjadrenie žalovaného nezakladajú na tvrdeniach zameraných na takéto preskúmanie. V Španielsku z rozsudkov Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko) vyplýva, že vnútroštátny sudca je povinný *ex offio* kontrolovať nekalú povahu zmluvných podmienok, len čo má potrebné právne a skutkové okolnosti.⁴⁰ Okrem toho sa v zmysle pripomienok maďarskej vlády (pozri body 31 a 32 vyššie) javí, že v Maďarsku sa preskúmanie *ex offio* vnútroštátnym súdom uplatňuje na podmienky, ktorých nekalú povahu je možné určiť na základe spisu.

2. *Ex offio* vyšetrovacie opatrenia

54. S odkazom na pripomienky maďarskej vlády a Komisie (pozri body 31 a 36 vyššie) je potrebné zvážiť, či za okolností, keď vnútroštátny súd má náznaky alebo podozrenia, že zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú predmetu sporu, a súvisia s právnymi alebo skutkovými okolnosťami v spise, by mohli byť nekalé, smernica 93/13 vyžaduje, aby uvedený súd mohol vykonať vyšetrovacie opatrenia *ex offio* na účel overenia tejto nekalej povahy.

55. Domnievam sa, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 vyžadujú, aby vnútroštátny súd mohol vykonať vyšetrovacie opatrenia *ex offio* na doplnenie spisu ako napríklad vyžiadať objasnenia alebo listinné dôkazy zo spisu s cieľom získať potrebné právne a skutkové okolnosti na vykonanie preskúmania *ex offio*, či je zmluvná podmienka nekalá. K tomuto názoru som dospel z nasledujúcich dôvodov.

36 Je potrebné poznamenať, že Komisia hneď na začiatku v správe o vykonávaní smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, KOM(2000) 248 v konečnom znení, 27. apríla 2000, oddiel 4, s. 19 – 20, uviedla: „Je zrejmé, že hovoríme o právomoci alebo povinnosti súdov posudzovať *ex offio* nekalú povahu zmluvných podmienok, ktoré sú relevantné pre rozhodnutie predmetného sporu, a nie všetkých ostatných zmluvných podmienok.“(neoficiálny preklad)

37 Pozri napríklad HARTKAMP a kol. (pozri poznámku pod čiarou 23 vyššie), s. 433 – 461 (poskytuje porovnávaciu analýzu judikatúry týkajúcej sa nekalých podmienok z Belgicka, Francúzska, Maďarska, Talianska, Holandska, Poľska, Španielska a Spojeného kráľovstva).

38 Pozri článok R632-1 Code de la consommation (Spotrebiteľský zákonník) (anglický preklad založený na BEKA (pozri poznámku pod čiarou 23 vyššie), s. 195 a s. 328 – 334). Uvedené ustanovenie stanovuje „Le juge peut relever d'office toutes les dispositions du présent code dans les litiges nés de son application. Il écarte d'office, après avoir recueilli les observations des parties, l'application d'une clause dont le caractère abusif ressort des éléments du débat“.

39 Pozri rozsudok Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd, Holandsko) z 13. septembra 2013, 274 ECLI:NL:HR:2013:691 (anglický preklad založený na HARTKAMP a kol. (pozri poznámku pod čiarou 23 vyššie), s. 436 – 440, najmä s. 438). Pre ďalšiu diskusiu pozri napríklad ANCERY, A., KRANS, B.: Consumer Protection and EU-Driven Judicial Activism in the Netherlands. In: Nylund, A., Strandberg, M. (eds.): *Civil Procedure and Harmonisation of Law: The Dynamics of EU and International Treaties*. Intersentia, 2019, 125, najmä s. 136 – 137.

40 Pozri napríklad rozsudky Tribunal Supremo (Najvyšší súd, Španielsko) zo 4. júna 2019, ECLI:ESTS:2019:1713, a zo 4. júna 2019, ECLI:ESTS:2019:1942.

56. Vo veci VB Pénzügyi Lízing⁴¹ sa maďarský súd v návrhu na začatie prejudiciálneho konania Súdneho dvora okrem iného pýtal, či v situácii, keď sa vnútroštátny súd začne zaoberať otázkou, či zmluvná podmienka, ktorá priznáva výlučnú miestnu príslušnosť, môže byť nekalá, musí súd vykonať *ex offo* vyšetrovanie s cieľom zistiť právne a skutkové okolnosti potrebné na posúdenie toho, či je táto podmienka nekalá, ak to vnútroštátne procesné pravidlá umožňujú, iba na návrh jedného z účastníkov konania.

57. Vo svojom rozsudku⁴² Súdny dvor konštatoval, že vnútroštátny súd musí *ex offo* vykonať vyšetrovanie s cieľom zistiť, či ustanovenie o voľbe výlučnej miestnej príslušnosti súdu nachádzajúce sa v zmluve, ktorá je predmetom sporu, ktorý prejednáva, a ktorá bola uzavretá medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, patrí do pôsobnosti smernice 93/13 a v prípade, že je to tak, posúdiť *ex offo* prípadnú nekalú povahu tohto ustanovenia. Súdny dvor rozdelil preskúmanie na dve štádiá a zdôraznil, že v prvom štádiu musí súd „vo všetkých prípadoch a bez ohľadu na pravidlá vnútroštátneho práva“ stanoviť, či napadnuté ustanovenie patrí do pôsobnosti tejto smernice, a ak áno, v druhom štádiu musí posúdiť toto ustanovenie, ak je to potrebné *ex offo*, podľa požiadaviek nekalosti v zmysle tejto smernice.

58. Súdny dvor svoje rozhodnutie vo veci VB Pénzügyi Lízing potvrdil v nasledujúcich veciach, z ktorých sa niektoré týkali ustanovenia o výlučnej miestnej príslušnosti,⁴³ alebo v ktorých svoj záver formuloval všeobecnejšie v tom zmysle, že vnútroštátny súd musí *ex offo* vykonať vyšetrovanie s cieľom zistiť, či ustanovenie nachádzajúce sa v zmluve, ktorá bola uzavretá medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom, patrí do pôsobnosti smernice a v prípade, že to tak je, posúdiť *ex offo* prípadnú nekalú povahu tohto ustanovenia.⁴⁴

59. Táto judikatúra vyplývajúca z rozsudku VB Pénzügyi Lízing však zdá sa ponechať otvorené otázky najmä v súvislosti s určením, či je povinnosť vnútroštátneho súdu vykonať vyšetrovacie opatrenia *ex offo* obmedzená na rozsah pôsobnosti smernice 93/13,⁴⁵ alebo sa môže vzťahovať aj na posúdenie nekalej povahy, ako aj na to, čo takéto vyšetrovacie opatrenia môžu zahŕňať.

60. Z komparatívneho hľadiska sa zdá, že občianskoprávne procesné predpisy členských štátov vo všeobecnosti poskytujú súdom právomoc vyzvať účastníkov konania, aby predložili ďalšie dôkazy a poskytli vysvetlenia, pričom v členských štátoch existujú rozdielne prístupy, pokiaľ ide o tzv. skutočné „zistovacie opatrenia“ – napríklad v prípade, keď súdy zhromažďujú dôkazy prostredníctvom *ex offo* výsluchov svedkov, vyžiadania si dôkazov od tretích osôb *ex offo*, výsluchu znalcov *ex offo* alebo ohliadky na mieste *ex offo* – ktoré idú nad rámec bežných otázok účastníkom konania alebo žiadosti o predloženie ďalších dokumentov.⁴⁶

41 Pozri rozsudok z 9. novembra 2010 (C-137/08, EU:C:2010:659, body 24, 25 a 45).

42 Pozri rozsudok z 9. novembra 2010, VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659, body 49 až 56). Porovnaj návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Trstenjak vo veci VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:401, body 109 až 115).

43 Pozri napríklad rozsudky zo 14. júna 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, bod 44), a zo 14. marca 2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, bod 47). Pozri tiež návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Trstenjak vo veci Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:74, najmä body 32 až 46).

44 Pozri napríklad rozsudky z 21. februára 2013, Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, bod 24); z 9. júla 2015, Bucura (C-348/14, neverejnený, EU:C:2015:447, bod 43), a zo 7. novembra 2019, Profi Credit Polska (C-419/18 a C-483/18, EU:C:2019:930, bod 66). Pozri napríklad aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wahl vo veci CA Consumer Finance (C-449/13, EU:C:2014:2213, bod 31), návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Szpunar vo veci Finanzmadrid EFC (C-49/14, EU:C:2015:746, bod 39), a návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Margarit Panicello (C-503/15, EU:C:2016:696, bod 142, poznámka pod čiarou 70).

45 V tejto súvislosti pozri TRSTENJAK, V.: Procedural Aspects of European Consumer Protection Law and the Case Law of the CJEU. (2013) In: *European Review of Private Law*. S. 451, 468 – 472.

46 Pozri napríklad hodnotiacu štúdiu (pozri poznámku pod čiarou 21 vyššie), body 390 až 395. Ako sa ďalej uvádza v jej bodoch 396 až 399, otázku postavenia spotrebiteľa na účely pôsobnosti príslušnej smernice EÚ je možné považovať za súčasť úlohy súdu kvalifikovať skutkové okolnosti prípadu na základe príslušných právnych predpisov pri uplatnení zásady *iura novit curia*. V tejto súvislosti pozri rozsudok zo 4. júna 2015, Faber (C-497/13, EU:C:2015:357, bod 39 až 48).

61. Na základe toho sa možno domnievať, že vyšetrovacie opatrenia *ex offio*, ktoré prijal vnútroštátny súd na účel doplnenia spisu, ako je vyžiadanie objasnenia alebo listinného dôkazu od účastníkov konania, s cieľom dospieť k záveru, či je zmluvná podmienka nekalej povahy, predstavujú vhodný spôsob zabezpečenia systému ochrany spotrebiteľov podľa smernice 93/13, aby vnútroštátny súd mohol vykonať *ex offio* preskúmanie nekalých podmienok podľa ustanovení tejto smernice.

62. Skutočnosť, že Súdny dvor vo svojej judikatúre zdôraznil potrebu dostatočných dôkazov na to, aby bolo možné odvolávať sa na smernicu 93/13, možno považovať za poskytnutie podpory v prospech záveru, že vnútroštátne súdy majú k dispozícii dostatočné právne a skutkové okolnosti na preskúmanie *ex offio* tým, že v prípade potreby môžu vykonať vyšetrovacie opatrenia *ex offio* na tento účel.

63. Napríklad vo veci *Profi Credit Polska*⁴⁷ Súdny dvor rozhodol, že za osobitných okolností tejto veci, kde vnútroštátny súd prejednáva návrh na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere, o ktorej má vážne pochybnosti, pokiaľ ide o nekalú povahu ustanovení dohodnutých medzi účastníkmi konania, a nemá k dispozícii potrebné právne a skutkové okolnosti, článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 vyžadujú, aby súd preskúmal *ex offio*, či sú ustanovenia dohodnuté medzi účastníkmi konania nekalej povahy a v tomto ohľade vyžadujú, aby uvedený súd mohol požadovať predloženie dokumentov, na základe ktorých bol tento je návrh podaný, aby mohol overiť, že práva, ktoré spotrebiteľom vyplývajú z tejto smernice, boli dodržané. Súdny dvor zdôraznil, že takáto žiadosť nie je v rozpore s dispozičnou zásadou, pretože spadá do rámca dokazovania v konaní.

64. Potrebné je naopak uviesť, že Súdnemu dvoru neboli predložené žiadne tvrdenia v tom zmysle, žeby povinnosť vnútroštátneho súdu prijať rozsiahlejšie „vyšetrovacie opatrenia“ *ex offio*, ako sa uvádza v bode 60 vyššie, bola nevyhnutná na zabezpečenie systému ochrany spotrebiteľov podľa smernice 93/13, za osobitných okolností prejednáwanej veci. Táto otázka v zásade ostáva v diskrečnej právomoci vnútroštátneho súdu na základe príslušných vnútroštátnych procesných predpisov, pod podmienkou súladu s právom Únie.⁴⁸

3. Právne zastúpenie

65. Nakoniec sa domnievam, že otázka právneho zastúpenia nemá žiadny vplyv na rozsah posúdenia nekalých podmienok vnútroštátnym súdom *ex offio* podľa smernice 93/13, za okolností prejednáwanej veci.

66. Uznávam, že z komparatívneho hľadiska je dokonca aj v členských štátoch, ktoré prísne dodržiavajú dispozičnú zásadu, miera, v ktorej súd aktívne zasahuje a/alebo aj *ex offio* vznáša námietky závislá od rôznych okolností, vrátane toho, či je účastník konania zastúpený, a že v niektorých členských štátoch sa na účel obmedzenia nerovnosti účastníkov konania môže od súdu očakávať, že bude aktívnejší v prípade, keď slabšia strana nie je zastúpená advokátom.⁴⁹

67. Ako však uviedla maďarská vláda, systém ochrany stanovený smernicou 93/13 a povinnosť vnútroštátneho súdu vykonať *ex offio* preskúmanie nekalých podmienok vyplývajúca z judikatúry Súdneho dvora, ako je uvedená v bodoch 46 a 47 vyššie, je založený na nerovnom postavení spotrebiteľa a predávajúceho alebo poskytovateľa v čase uzavretia zmluvy a nie v čase výkonu práv vyplývajúcich z tejto zmluvy.

47 Pozri rozsudok zo 7. novembra 2019 (C-419/18 a C-483/18, EU:C:2019:930, najmä body 64, 66 až 68 a 77).

48 V tejto súvislosti pozri návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Margarit Panicello (C-503/15, EU:C:2016:696, body 142 až 145), ktorá poznamenala, že situácia, v ktorej vnútroštátny súd disponuje informáciami o nekalosti niektorých zmluvných podmienok, ale nemôže ich preskúmať z dôvodu obmedzenia jeho preskúmovacích právomocí, by bola problematická. V uvedenej veci sa však generálna advokátka domnievala, že predmetné vnútroštátne predpisy umožňujú, aby súd zohľadnil listinné dôkazy a že tieto predpisy je možné vykladať tak, že v odôvodnených prípadoch umožňujú širšie preskúmovacie právomoci, a smernica 93/13 im teda nebráni. Súdny dvor nemal príležitosť o tejto otázke rozhodnúť, keďže konštatoval, že návrh na začatie prejudiciálneho konania nie je prípustný. Pozri rozsudok zo 16. februára 2017, Margarit Panicello (C-503/15, EU:C:2017:126).

49 Pozri v tejto súvislosti hodnotiacu štúdiu (pozri poznámku pod čiarou 21 vyššie), najmä body 317 až 320 a 340 až 342.

68. Ako následne Súdny dvor rozhodol vo veci Rampion a Godard⁵⁰ týkajúcej sa výkladu právnych predpisov Únie o spotrebiteľských úveroch,⁵¹ skutočnosť, že spotrebiteľ podal návrh na začatie konania, a spotrebiteľ je v tomto konaní zastúpený advokátom, neodôvodňuje iný záver, pokiaľ ide o potrebu povoliť súdu konať *ex offa*, keďže otázka preskúmania *ex offa* musí byť vyriešená bez ohľadu na konkrétne okolnosti daného prípadu. Toto odôvodnenie je uplatniteľné na posúdenie nekalých podmienok *ex offa* vnútroštátnym súdom podľa smernice 93/13, najmä keď Súdny dvor uplatnil tieto úvahy vyplývajúce z jeho judikatúry týkajúcej sa smernice 93/13 na okolnosti, ktoré v tejto veci nastali.⁵²

69. Vzhľadom na vyššie uvedené sa domnievam, že článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 ukladajú vnútroštátnemu súdu povinnosť preskúmať *ex offa* nekalú povahu zmluvných podmienok, ktoré sa týkajú predmetu sporu a majú súvislosť s právnymi alebo skutkovými okolnosťami v spise. Tieto ustanovenia tiež vyžadujú, aby vnútroštátny súd mohol vykonať vyšetrovacie opatrenia *ex offa* na účel doplnenia spisu s cieľom získať potrebné právne a skutkové okolnosti na vykonanie tohto preskúmania.

B. K druhej a tretej otázke

70. Druhou a treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či v prípade zápornej odpovede na prvú otázku je vnútroštátny súd povinný podľa článku 4 ods. 1, článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13 preskúmať nekalú povahu všetkých ostatných zmluvných podmienok pri preskúmaní nekalej povahy konkrétnej zmluvnej podmienky.

71. Dospel som k záveru, že na tieto otázky je potrebné odpovedať v tom zmysle, že podľa článku 4 ods. 1, článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13 vnútroštátny súd nie je povinný preskúmať *ex offa* nekalú povahu všetkých ostatných zmluvných podmienok samostatne v rámci celkového posúdenia zmluvy na účely preskúmania nekalej povahy konkrétnej zmluvnej podmienky. Moje dôvody pre tento záver sú nasledujúce.

72. Je potrebné pripomenúť, že článok 4 ods. 1 smernice 93/13 v relevantnej časti uvádza, že „nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na *všetky ostatné podmienky zmluvy* alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí“⁵³. Toto ustanovenie je súčasťou rámca na posúdenie nekalosti zmluvných podmienok stanovených v smernici 93/13.⁵⁴

73. Ako Súdny dvor konštatoval vo veci Banif Plus Bank,⁵⁵ v súvislosti s týmto ustanovením, vnútroštátny súd musí na účely vykonania preskúmania prípadnej nekalej povahy zmluvnej podmienky, na ktorej bol založený návrh, ktorý mu bol podaný, vziať do úvahy všetky ostatné ustanovenia zmluvy, a teda nielen podmienky, na ktorej bol založený návrh, o ktorom koná.

50 Rozsudok zo 4. októbra 2007, Rampion a Godard (C-429/05, EU:C:2007:575, bod 65), a návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mengozzi vo veci Rampion a Godard (C-429/05, EU:C:2007:199, bod 107). V tejto súvislosti pozri tiež rozsudok zo 4. júna 2015, Faber (C-497/13, EU:C:2015:357, bod 47), a návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Sharpston vo veci Faber (C-497/13, EU:C:2014:2403, bod 72).

51 Smernica Rady 87/102/EHS z 22. decembra 1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru (Ú. v. ES L 42, 1987, s. 48; Mim. vyd. 15/001, s. 326), zmenená a doplnená smernicou 98/7/ES Európskeho parlamentu a Rady zo 16. februára 1998 (Ú. v. ES L 101, 1998, s. 17; Mim. vyd. 15/004, s. 36). Uvedená smernica bola odvtedy zrušená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, 2008, s. 66).

52 Pozri rozsudok zo 4. októbra 2007, Rampion a Godard (C-429/05, EU:C:2007:575, najmä body 60 až 63 a 69).

53 Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

54 Všeobecne pozri napríklad oznámenie Komisie (pozri poznámku pod čiarou 26 vyššie), časť 3.

55 Pozri rozsudok z 21. februára 2013, Banif Plus Bank (C-472/11, EU:C:2013:88, body 37 až 41). Pozri tiež napríklad rozsudok zo 16. januára 2014, Constructora Principado (C-226/12, EU:C:2014:10, bod 24).

74. To znamená celkové posúdenie zmluvných podmienok.⁵⁶ Ako zdôraznil generálny advokát Saugmandsgaard Øe „pokiaľ ide o posúdenie nekalej povahy, zmluvná podmienka nemôže byť izolovaná od svojho kontextu. Toto posúdenie preto nie je absolútne, ale skôr relatívne, keďže závisí od konkrétnych okolností súvisiacich s uzatvorením zmluvy, včítane kumulatívneho účinku všetkých zmluvných podmienok“⁵⁷.

75. Vnútroštátny súd je teda podľa článku 4 ods. 1 smernice 93/13 pri preskúvaní nekalosti určitej podmienky povinný zohľadniť všetky ostatné podmienky zmluvy. To však neznamená, že vnútroštátny súd je v rámci tohto posúdenia podľa článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 tejto smernice povinný *ex off* samostatne preskúmať nekalú povahu týchto ostatných podmienok.

76. Ako však uviedli maďarská vláda a Komisia, v rámci tohto celkového posúdenia sa však vnútroštátny súd môže stretnúť so zmluvnými podmienkami, ktoré možno považovať za nekalé a ktoré súd musí preskúmať *ex off*, ak má na tento účel potrebné právne a skutkové okolnosti v zmysle judikatúry Súdneho dvora (pozri bod 48 vyššie). Hoci skutočnosť, že vnútroštátny súd zohľadňuje pri posudzovaní nekalej povahy konkrétnej zmluvnej podmienky ostatné zmluvné podmienky, nemožno považovať za to isté ako preskúmanie *ex off*, môže byť podporou pre vykonanie takeého preskúmania akejkoľvek z týchto podmienok, ak sú k dispozícii právne a skutkové okolnosti na tento účel.

77. Vzhľadom na vyššie uvedené sa domnievam, že podľa článku 4 ods. 1, článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13 vnútroštátny súd pri celkovom posúdení zmluvy na účely preskúmania nekalej povahy konkrétnej zmluvnej podmienky nie je povinný skúmať *ex off* všetky ostatné zmluvné podmienky samostatne z dôvodu nekalej povahy.

VII. Návrhy

78. Navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázky, ktoré položil Fővárosi Törvényszék (Súd hlavného mesta Budapešť, Maďarsko), takto:

1. Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách ukladajú vnútroštátnemu súdu povinnosť preskúmať *ex off* nekalú povahu zmluvných podmienok, ktoré sa týkajú predmetu sporu a majú súvislosť s právnymi alebo skutkovými okolnosťami v spise.
2. Článok 4 ods. 1, článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS nevyžadujú, aby vnútroštátny súd pri vykonaní celkového posúdenia zmluvy na účely preskúmania nekalej povahy určitej zmluvnej podmienky preskúmal *ex off* všetky ostatné zmluvné podmienky z dôvodu nekalej povahy.

⁵⁶ Pozri napríklad rozsudok z 21. apríla 2016, Radlinger a Radlingerová (C-377/14, EU:C:2016:283, bod 95).

⁵⁷ Návrhy generálneho advokáta – Saugmandsgaard Øe, Biuro podróży Partner (C-119/15, EU:C:2016:387, bod 44).